

Aino Himanka

”PAKKOHAN SEN ON OLLA LESBO”

Kategoria-analyysi Sannin seksuaalisuutta koskevasta
nettikeskustelusta

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Kandidaatin tutkielma

Toukokuu 2023

TIIVISTELMÄ

Aino Himanka: Pakkohan sen on olla lesbo – kategoria-analyysi Sannin seksuaalisuutta koskevasta nettikeskustelusta

Kandidaatin tutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma

Toukokuu 2023

Tässä kandidaatintutkielmassani tutkin sitä, miten julkisuuden henkilöiden seksuaalista suuntautumista kategorisoidaan. Aihetta on mielekästä tutkia, sillä julkisuuden henkilöiden rajoittunut yksityisyyden suoja mahdollistaa heidän yksityiselämänsä julkisen käsittelyn. Haluankin keskittyä tutkielmassani siihen, millaisena julkisuuden henkilöiden seksuaalisuus nettikeskustelussa nähdään. Tutkimuskysymykseni ovat: (1) Miten Sannin seksuaalisuutta kategorisoidaan sosiaalisen median keskustelussa? ja (2) Miten julkisuuden henkilön seksuaalisuus ymmärretään keskustelussa?

Tutkimuksen teoreettisena viitekehysenä on Harold Garfinkelin etnometodologia. Etnometodologiassa tutkitaan ihmisten välistä vuorovaikutusta, joita internetissä tapahtuvat keskustelut ovat. Aikaisempi tutkimus ja keskeiset käsitteet koostuvat seksuaalisuutta ja julkisuutta käsittelevistä teemoista kuten queeriudesta ja naisten välisten suhteiden seksualisoinnista. Ne auttavat ymmärtämään julkisuuteen ja seksuaalisten suuntautumisten nimeämiseen liittyviä kysymyksiä. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu 63:sta Vauva.fi-sivuston kommentista. Keskustelun aiheena on laulaja-lauluntekijä Sannin seksuaalinen suuntautuminen. Lähestyn aineistoa kategoria-analyysin avulla, jonka lähtökohdat ovat teoreettisessa viitekehyksessäni etnometodologiassa. Kategoria-analyysin kautta muodostin kolme vastinkategorisointia.

Analyysin tulokset muodostavat kolme eri vastinkategorisointia, jotka ovat (1) puheenaihe: kiinnostava – toisarvoinen, (2) suuntautuminen ja sen evidenssi: lesbo – bi ja (3) evidenssin arviointi: julkisuustemppu – aito rakkaus. Ensimmäinen kategoria pohjautuu keskustelun oikeutukselle sekä aiheen kiinnostavuuden ja julkisuuden pohdinnalle. Seksuaalisuuden pohtiminen nähdään keskustelussa usein oikeutettuna Sannin julkisen aseman takia. Toinen kategoria liittyy seksuaalisen suuntautumisen arvioimiseen. Kategoriassa Sannin seksuaalinen suuntautuminen nähdään yhteydessä hänen ulkonäkönsä ja toimintaansa. Kolmas kategoria liittyy sen sijaan seksuaalisuuden aitouden spekulointiin. Seksuaalisuus nähtiin sekä julkisuuden manipulaationa että aitona. Tutkimukseni havainnollistaa julkisuuden henkilöiden seksuaalisuuden näkemisen julkisena asiana. Julkisuuden henkilöt eivät ansaitse samaa yksityisyyden suojaa kuin yksityiset henkilöt. Tutkimukseni myös ilmentää sitä, kuinka seksuaalisuuden määrittäminen nähdään tärkeänä.

Avainsanat: julkisuus, seksuaalinen suuntautuminen, etnometodologia

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimuksen tausta	3
	2.1 Julkisuus	3
	2.2 Nimeäminen	4
3	Teoria ja käsitteet	6
	3.1 Etnometodologia	6
	3.2 Queerius	7
	3.2.1 Naisten välisten suhteiden seksualisointi	7
	3.2.2 Kahtiajakoinen seksuaalisuus	8
4	Tutkimusasetelma	10
	4.1 Tutkimuskysymys	10
	4.2 Aineisto	10
	4.3 Katégoria-analyysi	11
	4.4 Tutkimuseettiset kysymykset	12
5	Tulokset	14
	5.1 Puheenaihe: kiinnostava – toisarvoinen	14
	5.2 Suuntautuminen ja sen evidenssi: lesbo – bi	16
	5.3 Evidenssin arviointi: julkisuustemppu – aito rakkaus	19
6	Johtopäätökset	22
	Lähteet	25

1 Johdanto

Seksuaalista suuntautumista pidetään jokaisen henkilökohtaisena asiana. Tämä ilmenee esimerkiksi MTV:n teettämässä nettikyselyssä, jossa noin kahdeksankymmentäprosenttia vastanneista ilmoitti seksuaalisen suuntautumisen olevan yksityisasia (MTV 2008). Vaikka MTV:n nettikysely on vanha, pätee se vielä nykyäänkin. Seksuaalinen suuntautuminen ajatellaankin yleensä kuuluvan vain itse henkilölle eikä sen ajatella oleva julkinen kaikille kuuluva asia.

Seksuaalisen suuntautumisen näkeminen yksityisenä asiana ei kuitenkaan päde yhtä vahvasti julkisuuden henkilöihin. Esimerkiksi laulaja Antti Tuisku on kommentoinut saavansa keskimäärin kerran viikossa kyselyitä siitä, onko hän homo (HS 2017). Hän kertoo aikuisten ihmisten vaativan häneltä hänen seksuaalisen suuntautumisensa paljastamista. Tuisku joutuu artikkelissa myös kiistämään väitteet, jossa hänen sulkeutuneisuuttansa omaa seksuaalisuuttaan kohtaan väitetään pelkuruudeksi. (Em.) Harvemmin ei-julkisuuden henkilöt joutuvat tällaisiin joutuvat. Julkisuuden henkilöiltä vaaditaan myös avoimuutta oman seksuaalisen suuntautumisen suhteen.

Avoin keskustelu omasta seksuaalisesta suuntautumisesta on hyvä asia. Moninainen ja oikea kuva sekä representaatio seksuaalisuuksista ja sukupuolista on tärkeää niin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille kuin ihmisille, jotka eivät kuulu näihin vähemmistöihin. Opetus - ja kulttuuriministeriön (OKM 2023) mukaan representaatio on oikeudenmukaisuutta. Jokaisella ihmisillä on oikeus tulla nähdyksi ja arvostetuksi omana itsenään. (Em.) Representaation puute luo yksipuolista kuvaa yhteiskunnastamme ja altistamme marginalisoidut ryhmät syrjinnälle ja näkymättömyydelle. Representaatio on siis tärkeää. Julkisuuden henkilöitä ei voida kuitenkaan velvoittaa julkisuutta omasta seksuaalisuudestaan.

Representaatiota tulisi etsiä muista lähteistä kuin julkisuuden henkilöistä, jotka eivät sitä halua tuoda ilmi. Julkisuuden henkilön vaatiminen ulos kaapista vedoten representaatioon olisi yleiseen mielipiteeseen nähden kyseenalaista. Seksuaalisuus on kuitenkin MTV:n nettikyselyn mukaan ihmisten mielestä yksityisasia. Jokaisella tulisikin olla oikeus itse päättää haluaako tuoda sitä ilmi vai ei.

Julkisuuden henkilöiden seksuaalisuuksista on käyty vilkasta keskustelua esimerkiksi Antti Tuiskun kautta. Haluan keskittyä tutkimuksessani vähemmän käsitellyyn aiheeseen.

Käsittelen myös itse naista, sillä lesbous ja seksuaalivähemmistönaiset ovat teemana vähemmän käsitelty (Anderson ym. 1991).

Valitsinkin tutkittavaksi keskustelun, joka käsittelee julkisuuden henkilöä, laulaja-lauluntekijä Sannia, sillä julkisuus tuo luokitteluun omat mielenkiintoiset näkökulmansa. Sen lisäksi, että laulajan seksuaalista suuntautumista kategorisoidaan, kategorisoidaan myös hänen seksuaalisuutensa julkisuutta ja kiinnostavuutta. Kandidaatin tutkielmassa selvitän kategoria-analyysia hyödyntäen sitä, millä tavoin ihmiset määrittelevät Vauva.fi-keskustelupalstan keskustelussa Sannin seksuaalisuutta.

Etenen tutkielmassani taustoittamalla aihetta aikaisemmalla tutkimuksella. Aikaisemman tutkimuksen taustoittaminen luo pohjan tutkittavalleni aiheelle. Aikaisemman tutkimuksen taustoittamisen jälkeen siirryn teoreettisen viitekehysten ja keskeisimpien käsitteitteni käsittelyyn. Keskeiset käsitteet ja teoreettinen viitekehys auttavat ymmärtämään käsiteltävää ilmiötä. Esittelen tämän jälkeen tarkemmin tutkimusaineistoni ja -menetelmäni, jonka jälkeen siirryn analyysini läpikäymiseen. Esittelen kolme aineistosta esiin nousutta vastinkategorisointia, joiden jälkeen lopuksi vedän yhteen aineistossa esiin nousseet tulokset ja pohdin niitä ja niiden merkityksiä.

2 Tutkimuksen tausta

Tässä luvussa taustoitan tutkimaani ilmiötä käsittelemällä julkisuutta ja niin itseänsä kuin toisten nimeämistä. Kuten johdannossa totesin, julkisuuden henkilöiden seksuaalisuus on usein kiinnostavampaa kuin yksityisten ihmisten. Taustoitankin alaluvussa syitä tähän. Sen jälkeen käsittelen itsensä ja toisten nimeämisen mahtia.

2.1 Julkisuus

Julkisuuden henkilö määritellä usein yksinkertaisesti henkilöksi, josta muut ihmiset ovat kiinnostuneita (Turner & Bonner & Marshall 2000, 9). Jaottelua julkisuuden henkilöiden välillä voidaan tehdä esimerkiksi sen perusteella, miten he ovat päätyneet julkisuuteen. Esimerkiksi Chris Rojek (2001, 28) jakaa heidät seuraavasti: verenperintönä saatu julkisstatus, taidolla ansaittu status sekä pelkällä laajalla näkyvyydellä ansaittu status. Graema Turner (2004, 3) kuitenkin huomauttaa, että statuksen alkuperällä ei loppuen lopuksi ole suurta merkitystä. Tärkeämpää on se, että julkisuuden henkilöt herättävät yleisössä kiinnostusta. Ilman kiinnostavuutta julkisuuden henkilö menettää julkisuutensa (King 2008, 125).

Sitä julkisuuden henkilöt tekevätkin, kiinnostavat ihmisiä. Päivi Tiilikan (2007, 104–105) mukaan olemme kiinnostuneita lehtijutuista, jotka ovat sekä viihdyttäviä ja koskevat yksityiselämää. Pasi Kivioja (2004, 132) on asiasta samaa mieltä ja kertoo, että noin puolet iltapäivälehtien lööpeistä pyrkivät myymään julkisuuden henkilöiden kautta. Julkisen sanan neuvoston (2000) mukaan julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suoja onkin julkisen aseman vuoksi kaventunut. Heidän työnsä lisäksi ihmisiä kiinnostaa esimerkiksi se kenen kanssa he seurustelevat, eroavat tai viettävät aikaa (em.). Yksi syy julkisuuden henkilöiden kiinnostavuuteen voi olla heidän sekoituksensa samaistuttavuutta ja mystisyyttä. Turnerin (2004, 8) mukaan julkisuuden henkilönä elämiseen kuuluu toistuva julkisen ja yksityisen rajan ylitys. Tämän tavoitteena onkin tehdä julkisuuden henkilöstä ”tavallinen” samaistuttava henkilö, jolla on samoja ongelmia tavallisten ihmisten kanssa (em.). Barry Richardisin (2004, 342–343) mukaan julkisuuden henkilöiden tehtävä olisikin täten terapeuttinen. Ihmiset voivat työstää heidän kauttaan omia ongelmiaan ja murheitaan (em.). Julkisuutta voidaankin pitää yhteen kietoutumana erikoislaatuisuutta ja tavallisuutta (Karvonen 2008, 41).

Ihmisten sammumatonta halua tietää julkisuuden henkilöiden elämästä näyttäytyy myös voyeuristisena. Veijo Hietalan (2008) mukaan tirkistelemme, vertaamme itseämme ja matkimme jatkuvasti kanssaihmiä. Tirkistely, eli voyeurismi, on sallitumpaa julkisuuden henkilöitä kohtaan. Julkisuuden henkilöiden rajoittunut yksityisyydensuoja oikeuttaa ja mahdollistaa julkisten yksityiselämän julkisen käsittelyn ja sen tirkistelyn (Karvonen 2008, 31). Mark Rohsteinin (2009, 1) mukaan ihmiset ovat muun muassa kiinnostuneita julkisuuden henkilöiden sairauksista, riippuvuuksista ja seksuaalisista suuntautumisista. Ihmiset etsivät kanssaihmisistä esikuvia, joina julkkikset erikoislaatuina ja mystisinä henkilöinä toimivat täydellisesti (Hietala 2008). Myös Ellis Cashmoren (2011, 412) on samalla linjalla Hietalan kanssa ja lisääkin ihmisten myös tirkistelevän henkilöitä, joilla on jotain, mitä he haluavat.

Nykyaikana tirkistelyä helpottaa sosiaalisen median kautta omaa elämänsään julkisuuteen jakavat henkilöt. Turnerin esiin tuomaa tarkoituksellista yksityisten asioiden julki tuomista (2004) voidaanakin tehdä esimerkiksi juuri sosiaalisen median kautta. Myös Erving Goffman (1959) on Turnerin kanssa samoilla linjoilla tarkoituksellisesta yksityisten asioiden julki tuomisesta. Hänen mukaansa koko sosiaalinen elämä muodostuu eräänlaisesta roolipelin teatterista. Yksityinen on teatterin taka-ala (back stage) ja julkinen etuala (front stage). Etualalla toimittaessa tiedostetaan se, että muut ihmiset näkevät toiminnan. Tällöin toimintaa ohjaa kulttuurilliset normit ja rutiinit. Taka-alalla sen sijaan toimintamme on normeista vapaampaa ja luontevampaa. (Em.) Turnerin kuvailema yksityisen ja julkisen välinen rajan ylitys kuuluisikin Goffmanin teorian mukaan etualalla, sillä se on tehty tiedostaen se, että muut ihmiset näkevät sen. Täten sitä ohjaa kulttuurilliset normit ja rutiinit. Vaikka julkisuuden henkilöt toisivatkin yksityiselämänsä julki, ei kaikki yksityinen kuitenkaan ole julkista. Ehkä yksityisten asioiden tuominen julki toimiikin tapana kontrolloida omaa yksityisyyttään. Jos lehdistö ja yleisö saa julkisuuden henkilöiden kautta tietää heidän yksityisiä asioitansa, eivät he välttämättä lähde sitä itse etsimään.

2.2 Nimeäminen

Itsensä nimeämisen kuuluvaksi johonkin seksuaalivähemmistöön tai -enemmistöön on tärkeää monelle. Sen tärkeyttä onkin tutkinut Tuula Juvonen (2019) artikkelissaan *Nimeämisen mahti – sukupuolta ja seksuaalisuutta kuvaavien termien suhteisuudesta*.

Artikkeli pohjautuu muistitietoaineistoon, jossa ihmiset määrittelevät sukupuoltaan ja seksuaalisuuttaan. Tekstissä esiin nousi se, kuinka tärkeää oikeiden termien löytäminen voi ihmisille olla. Oikean termien löytäessä voi ihminen esimerkiksi ”löytää” itsensä ja tajuta oman seksuaalisen suuntautumisensa. Lisäksi Juvosen mukaan se, ettei pysty nimeämään itseään tai omaa olemistaan yhdellä sanalla ymmärrettävästi tai yksiselitteisesti, voi johtaa helposti tunteeseen, että joutuu avautumaan tai paljastamaan itsestään liikaa muille. (Em. 18)

Nimeämisestä on tullut yleisempää. Kyra Clarcken, Rob Coverin sekä Peter Aggletonin mukaan (2018 230–231) erityisesti nuoret ihmiset hahmottavat olemisensa tapaa uusilla tarkemmin sukupuolta ja seksuaalisuutta määrittelevillä nimillä. Hahmottamista tekevät myös muut kuin nuoret. Laura Doan (2013, 142) sanookin, että seksuaalisuutta koskevasta itserefleksiivisyydestä ja -havainnoinnista on tullut meille tapa. Meillä on tapana niin kategorisoida kuin nimetä seksuaalisia haluamme ja kokemuksiamme aina vain uusin tavoin (em.). Nimeäminen onkin tapa tehdä itsestään ymmärrettävämpi niin itselle kuin muille (Juvonen 2019, 18).

Nimeämistä ja seksuaalisuuksien kategorisoimista voidaan myös pohtia muiden ihmisten näkökulmasta. Kiinnostus toisten seksuaalisia suuntautumisia kohtaan liittyy myös nimeämisen tarpeeseen. Niin myös pohdinnat siitä onko joku lesbo vai kenties biseksuaali. Haluamme tietää mitä muut ovat. Jos tämän yhdistää Doanin ajatuksiin siitä, että meillä on tapana kategorisoida ja nimetä seksuaalisuuksiamme, tuntuu se järkeenkäyvältä. Jos meille on tarve kategorisoida ja nimetä itseämme ja toimijamme, niin miksi se ei koskisi myös muiden kategorisoimista. Myös Mary Douglas (2000) ajatukset kategorioiden rajoista selittävät tätä. Hänen mukaansa ihmiset ja asiat, jotka eivät kuulu johonkin kategoriaan, vaan tämän rajalla, nähdään pyhinä ja vaarallisina. Täysin kategorioiden ulkopuolella olevat taas nähdään edellisen lisäksi poikkeavina ja epänormaaleina. (Em.) Ihmiset, joiden seksuaalisuus on meille tuntematonta, ovat kategorioiden ulkopuolella ja täten poikkeavia. Tietämällä ihmisten seksuaalinen suuntautuminen voimme asettaa heidät johonkin kategoriaan ja saada heidät normaaleiksi ja ei-vaarallisiksi.

3 Teoria ja käsitteet

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni teoreettista viitekehystä sekä samalla keskeisimpiä käsitteitä. Aloitan käsittelyn käymällä läpi teoreettista viitekehystä, etnometodologiaa. Sen jälkeen siirryn käsittelemään keskeisiä käsitteitäni seksuaalisuutta ja queeriutta, ja niihin liittyviä kysymyksiä. Queeriutta käsittelevä kappale taustoittaa hyvin teemoja, jotka tulevat esiin puhuttaessa naisten välisistä suhteista. Käsitteiden, ja erityisesti teorian, määrittely ja käsittely pohjustavat tutkimusmenetelmäni, kategoria-analyysia.

3.1 Etnometodologia

Tutkimusmenetelmäni, kategoria-analyysi, pohjautuu Harold Garfinkelin kehittämään etnometodologiaan. Etnometodologiassa ollaan Garfinkelin (1967) mukaan kiinnostuneita ihmisten toisiaan kohdatessa tuottamista vakaista selontekoihin perustuvista käytännöistä. Kirsi Juhila, Arja Jokinen ja Eero Suoninen (2012) määrittelevät etnometodologian yhteiskuntatieteelliseksi tutkimusotteeksi, joka on kiinnostunut ihmisten välisistä vuorovaikutustilanteista ja niiden tuottamista käytännöistä. Keskeistä etnometodologiassa on se, että arkielämän toimintojen ajatellaan tuottavan sosiaalisen järjestyksen. (Juhila & Jokinen & Suoninen 2012, 13–15).

Sosiaalinen järjestys onkin etnometodologisen näkemyksen mukaan ihmisten keskinäisen toiminnan yhteissumma (em.). Etnometodologiassa ei kuitenkaan olla kiinnostuneita itse sosiaalisen järjestyksen selittämisestä. Alan Firthin (2009, 67) mukaan etnometodologiassa sen sijaan ollaan kiinnostuneita siitä, miten yhteiskunnan jäsenet luovat sosiaalista järjestystä noudattamalla itsestään selvytenä pidettyjä käytäntöjä. Eero Suoninen (2001, 366) taas toteaa, että etnometodologisessa tutkimuksessa pyritään havainnoimaan arkielämän järkeilytapojen monisäikeisyyttä.

Suonisen mukaan etnometodologiassa ihmisten toimintaa ei selitetä itse toiminnan ulkopuolelta, kuten arvojen tai normien noudattamisen kautta. Tutkimuksessa sen sijaan oletetaan elävien tilanteiden olevan niin moniaineksia ja sisältävän moninaisia prosesseja, joiden takia on tarpeen tutkia arkielämän rakentuvia käytäntöjä. (Suoninen 2001, 366.) Etnometodologisessa tutkimuksessa ihmisten ei ajatella vain seuraavan ulkoapäin tulevia ja

sisäistettyjä normeja ja sääntöjä ja olevan täten niin kutsuttuja ”kulttuurisia sätkynukkeja” (Garfinkel 1967, 66–75). Garfinkelin mukaan normit ja säännöt ovat joustavia, tulkinnallisia resursseja. Näihin joustaviin sääntöihin ihmiset orientoituvat, jotta voisivat ymmärtää ja tulkita toisten ihmisten niin odotettua kuin poikkeavaa käyttäytymistä. (Em. 66–75.)

3.2 Queerius

Queer on sateenvarjotermi, jolla tarkoitetaan kaikkea sukupuolten ja seksuaalisten suuntautumisten kirjoa, jota on olemassa (Seta 2023). Tähän kirjoon kuuluvat tutkielmani kannalta olennaisessa osassa olevat lesbous, biseksuaalisuus ja panseksuaalisuus. Lesboudesta ja lesbosta voidaan myös käyttää sanoja *homo* ja *homo*, sillä se kattaa alleen myös naiset, jotka tykkäävät naisista. *Homo*-etuliitettä käytetäänkin esimerkiksi joissain termeissä, kuten homonormatiivisuudessa. Sanalla *homo* on kuitenkin vahva konnotaatio miesten välisiin suhteisiin, ja naisten väliset suhteet jäävät termissä usein varjoihin (Anderson ym. 1991). Koenkin oleelliseksi puhua omassa työssäni lesboudesta, jos puhun naisesta, joka on kiinnostunut naisista. Lisäksi puhun myös biseksuaalisuudesta, kun puhun henkilöstä, joka pitää niin naisista kuin miehistä tai ihmisistä sukupuolesta riippumatta. Tästä viimeisestä voitaisiin myös käyttää ilmaisua panseksuaali, mutta selkeyden vuoksi koen järkevämmäksi puhua biseksuaalisuudesta kattoterminä. Tämän lisäksi puhun myös yleisesti naisten välisistä suhteista erittelemättä heidän seksuaalista suuntautumistaan.

3.2.1 Naisten välisen suhteen seksualisointi

Naisten välisiin suhteisiin liittyy usein seksualisointia. Tämä johtuu pitkälti siitä, että naisten väliset suhteet ovat suurella roolilla pornossa. Kaksi naista yhdessä nähdään usein seksikkäänä, ja toimivat näin mieskatsojille heidän fantasioittensa toteuttajina (Kangasvuo 2022).

Lesbojen seksualisointi koki räjähdysmäisen kasvun sen kaupallistuessa 1990-luvulla. Erityisesti entisissä kommunistisissa valtioissa alettiin tuottamaan lesbopornoa teollisemmin kuin aikaisemmin. (Juvonen 2022.) Lesboja alettiin myös kaupallistamaan muutoin ja tuotteita markkinointiinkin lesboille. Tuotteet olivat kuitenkin usein tuotettu ja suunnattu

heteromiehille. (Em.). Myös biseksuaaleja naisia kaupallistetaan ja nähdään pornossa paljon: jopa lesboja enemmän. Biseksuaalisuus onkin Jenny Kangasvuon mukaan vaatimus naispornotähdiltä (Kangasvuo 2022).

Biseksuaalisuuden yleisyydestä pornossa huolimatta sitä ei nähdä omana itsenäisenä seksuaalisena suuntautumisena, vaan se rinnastetaan fantasioihin (Kangasvuo 2022). Se onkin pornossa kiihottava fantasia, ja Kangasvuo kuvailee sitä ”fantasioista kiihottavimmaksi”. Biseksuaalisuuteen pornossa kuuluu myös vahva yliseksuaalisuus – biseksuaalit haluavat aina seksiä ja kaikkien kanssa. (Em.) Biseksuaalisuuden ja naisten välisten suhteiden onkin tarkoitus tuottaa pornon kuluttajalle, eli miehille, mielihyvää ja antaa pornoon lisäarvoa (em.).

Se että naisten välistä seksiä nähdään ainoastaan miesten ohjaamissa miehille tehdyissä pornovideoissa, johtaa siihen, että se nähdään aina pelkästään pornona (Becker & Citron & Lesage & Rich 1995). Vaarana tässä voikin olla se, että naisten väliset suhteet aletaan näkemään pornona ja yliseksuaalisina tai suhteessa miehiin ja heidän fantasioihinsa. Suhteiden näkeminen tällaisina epävalidisoisi naisten välisiä suhteita ja rakkautta.

3.2.2 Kahtiajakoinen seksuaalisuus

Seksuaalinen moninaisuus nähdään usein vain kahtiajakoisena, ja siitä tunnistetaan usein heterous ja lesbous sekä homous. Kahtiajakoon löytyy erinäisiä selityksiä, jotka kaikki pohjautuvat muiden seksuaalisten suuntautumisten, tässä tapauksessa bi- ja panseksuaalisuuden, näkymättömyyteen. Tämä näkymättömyys selittyy Kangasvuon (2022) mukaan yhteiskuntamme heterolinjaus ja homolinjaus. Heterolinjaukseen kuuluu luonnollisesti heterot ja homolinjaukseen ajatellaan kuuluvan kaikki jäljelle jäävät seksuaaliset suuntautumiset ja seksuaalivähemmistöt. Näissä linjauksissa näkyvyyttä annetaan ensisijaisesti heteroille ja sen jälkeen toissijaisesti homoille ja lesboille. Bi- ja panseksuaaliset sen sijaan ajatellaan kuuluvan joko heteroihin tai lesboihin ja homoihin riippuen siitä mitä sukupuolta heidän sen hetkinen kumppaninsa on, eikä heille näin anneta näkyvyyttä. Myös muut seksuaaliset suuntautumiset ovat täysin näkymättömiä. (Em.)

Myös Kenji Yoshinon (2000) on puhunut samaa. Yoshinon luoma käsite biseksuaalisuuden häivyttäminen ’bisexual erasure’ avaakin biseksuaalisuuden näkymättömyyttä. Käsitteen mukaan biseksuaalisuutta hävytetään kolmella eri tasolla. Ensimmäisellä tasolla

biseksuaalisuuden olemassaolo kielletään kokonaan sanomalla, että heterouden ja homouden ja lesbouden välillä ei ole olemassa mitään. Toisella biseksuaalisuudesta puhutaan välivaiheena heterouteen tai lesbouteen ja homouteen. Kolmannella ja viimeisellä tasolla biseksuaalisuuteen yhdistetään niin paljon negatiivisia mielikuvia, että siitä tulee näkyessään epäilyttävää. (Em.) Myös panseksuaalit kokevat näkymättömyyttä, sillä toisin kuin biseksuaalisuus panseksuaalisuutta ei usein tunnisteta (Kangasvuo 2022).

Bi- ja panseksuaalisuuden näkeminen matkana kohti heteroutta tai lesboutta ja homoutta sopisi myös yhteen Douglasin ajatusten kanssa kategorioista ja niiden rajapinnoista (Douglas 2000). Jos näemme seksuaalisuuden kahtiajakoisena, ei biseksuaalisuus mahdu mukaan. Tällöin biseksuaalisuutta ei nähdä omana seksuaalisuutenaan vaan heterouden ja lesbouden tai homouden rajalla. Rajalla biseksuaalisuus nähdäänkin uhkana järjestykselle. (Em.) Tämä toimisi myös yhteen sen kanssa, että vain hetero- ja homolinjaukset saavat yhteiskunnassamme huomiota.

4 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa esittelen ensiksi tutkimuskysymykseni, jonka jälkeen siirryn aineistoni sekä menetelmäni, kategoria-analyysin, käsittelyyn. Näiden jälkeen käsittelen tutkielmaani liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä.

4.1 Tutkimuskysymys

Tutkimuksessani keskityn siihen, kuinka julkisuuden henkilön seksuaalisuus ja seksuaalinen suuntautuminen ymmärretään ja kategorisoidaan julkisessa keskustelussa. Tarkoitukseni on tutkia ja analysoida tätä Vauva.fi-sivustolla käydyn keskustelun kautta kategoria-analyysillä.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- *Miten Sannin seksuaalisuutta kategorisoidaan sosiaalisen median keskustelussa?*
- *Miten julkisuuden henkilön seksuaalisuus ymmärretään keskustelussa?*

4.2 Aineisto

Kandidaatintutkielmassani minua kiinnostaa se, miten julkisuuden henkilön seksuaalisuutta kategorisoidaan nettikeskusteluissa. Ennen varsinaisen aineiston ja tutkimuskysymyksen valintaa, minua kiinnosti seksuaalivähemmistöt. Päädyinkin etsimään Vauva.fi-sivustolta tällä perusteella keskusteluja. Vauva.fi-sivuston valitsin, sillä se on yksi Suomen suurimmista verkkokeskustelualustoista (Vaahensalo 2018, 1). Keskustelun kommentit ovat anonyymeja ja pääosin nimettömiä, sillä alusta ei vaadi rekisteröitymistä kommentointia tai kommenttien tykkäämisestä varten. Tällöin esimerkiksi itesesensuuria harjoitetaan vähemmän ja ihmisillä on mahdollisuus avata omia näkemyksiään helpommin. Anonymiteetti antaa mahdollisuuden keskustella ilman pelkoa kasvojenmenetyksestä tai leimaantumisesta (Goffman 2012, 25). Se mahdollistaa kuitenkin myös trollauksen sekä halventavien tai alentavien kommenttien kirjoittamisen.

Vauva.fi-sivustolta päädyin valitsemaan aineiston, jonka otsikko oli *”Onko se Sanni nyt lesbo vai ei?”*. Valitsin tutkittavaksi ainoastaan yhden keskustelun, sillä se laajuudellaan riittää antamaan minulle minua kiinnostavan tiedon. Kommenttien pituudet vaihtelevat yhden sanan

kommenteista useamman kappaleen kommentteihin. Keskustelu koostuu aloituksineen 63 kommentista. Keskustelun aloituskommentti käsittelee laulaja-lauluntekijä Sannin seksuaalisuutta seuraavasti.

”Eli seurusteleeko Sanni naisen kanssa kun seiskassa oli juttua jostain ja Sannin instagramissa hän jakoi kauniin kuvan jossa oli tekstiä ja siinä luki englanniksi kuinka ”she is..” jotain”

Keskustelu luotiin vuonna 2016, jolloin siitä, että Sanni seurusteli toisen naisen kanssa, laulaja Evelinan, alettiin uutisoimaan. Keskustelut sijoittuvatkin pääosin vuosille 2016–2017, mutta jatkuvat vielä muutamalla kommentilla myöhemmin, vuosina 2020–2021. Keskustelu kesti siis yhteensä viisi vuotta. Päädyin ottamaan uudet, vuosina 2020–2021, kirjoitetut kommentit analyysiini mukaan, sillä myös ne tuovat uutuutensa ansiosta mielenkiintoisia näkökulmia analyysiin.

4.3 Katégoria-analyysi

Tutkimusmenetelmäni toimii katégoria-analyysi. Katégorisointiin perustuva katégoria-analyysi on kulttuurisen tiedon sekä kommunikaation olennainen väline. Se on niin olennainen osa kaikkia kulttuureita, että koko kulttuurin voidaan katsoa perustuvan katégorisoinnille, eli luokittelulle. Katégoria-analyysia eteenpäin kehittäneen Harvey'n Sacksin jäsenyysskatégorisointi (membership categorization analysis) pohjautuu etnometodologiaa ja jakaa sen kanssa kiinnostuksen siitä, miten ihmisten keskinäisessä toiminnassa tuotetaan sosiaalista järjestystä. Fokuksessa onkin se, miten ihmiset tuottavat katégorioita. Jäsenyysskatégorisoinnissa katégorioilla tarkoitetaan ihmisiä kuvaavia ilmauksia. Me katégorisoimme toisia ihmisiä jatkuvasti. Jäsenyysskatégoriassa katégorioiden ei ajatella olevan annettuja, vaan kiinnostuneita ollaan juuri katégorioista ja katégorisointiprosesseista. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2012.) Sacksin mukaan tutkimuksessa tehtävänä ei ole selittää, tilastoida tai kritisoida kuvauksia sosiaalisesta maailmasta, vaan keskittyä siihen, miten ihmiset arkielämässä kuvaavat asioita ja samalla katégorisoivat niitä. (Sacks 1990, 89.)

Katégorisoinnin avulla ihmiset pystyvät ymmärtämään toisiaan sekä koordinoimaan yhteistä toimintaa. Katégorisointi liittyykin keskeisesti ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Luokittelemme ja nimeämme niin toimijakatégorioita, eli ihmisiä, kuin ei-personoituja

objekteja. Toimijakategorioiden luokittelua tehdään niin ikään itsestä (itsekategorisointi) kuin muista ihmisistä (kategorisointi). Ei-personoiduilla objekteilla tarkoitetaan sen sijaan niin fyysisiä objekteja kuin ympäristöä ja paikkoja. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2012, 18–19.) Tutkimukseni kannalta minua kiinnostaakin juuri kategoriat ja kategorisointiprosessit. Kiinnostavaa minulle onkin se, millä eri tavoin kategorisoimme ihmisten seksuaalisuutta tai seksuaalista suuntautumista. Mitkä tekijät tähän kategorisointiin vaikuttavat? Miten julkinen asema siihen, miten kategorisoimme julkisuuden henkilön seksuaalisuutta.

Kategoria-analyysia toteutin tutkielmassani poimimalla aineistosta esiintyviä kategorioita. Näistä kokosin kolme tutkimuskysymyksiini vastaavaa vastinkategorisointi, joita lähdin syvemmin analysoimaan ja tutkimaan. Vastinkategorisoinnit kuvaavat muodostettujen kategorioiden kahtiajakoisuutta ja vastakkaisuutta. Esimerkiksi kategoriassa *puheenaihe: kiinnostava – toisarvoinen* vastinkategorisointeina toimivat seksuaalisen suuntautumisen näkeminen kiinnostava ja ei-kiinnostavana, toisarvoisena.

4.4 Tutkimuseettiset kysymykset

Tutkimusaineistoni lähde Vauva.fi-sivusto on Sanoma Finland Oy -konsernin alla toimiva keskustelualusta. Keskustelualusta ei vaadi kirjautumista. Tutkielmani aineistossa melkein kaikki kommentteista oli ei-kirjautuneiden, vierailijoiden, kirjoittamia. Kirjautuneiden henkilöiden kommentit sen sijaan näkyvät heidän itsensä päättämiensä nimimerkkien alla, eikä niistä voi tunnistaa kirjoittajaa. Vauva.fi-sivun keskustelut ovat kaikille julkisesti saatavilla olevia, jonka kommentit ovat joko anonyymejä tai nimimerkin kautta. Anonymisyyden sekä julkisen saatavuuden takia voin käyttää keskustelua kandidaatin tutkielmassani.

Anonymisyys mahdollistaa kuitenkin ei-anonymisyyttä paremmin trollauksen ja provosoimisen. Trolleja voi olla mahdottomia erottaa aidoista kommentteista. Trollien poistaminen aineistosta ei olisi kuitenkaan välttämättä minulle mieleistä, sillä ne trolleudesta huolimatta ilmentävät erilaisia kulttuurisia merkitystapoja kategorisoida Sannin seksuaalisuutta.

On myös hyvä ottaa huomioon se, että tutkimustulokseni eivät mitä todennäköisemmin ole yleistettävissä, vaan kuvaavat ainoastaan kyseistä keskustelua. Yleistettävyys ei olekaan perimmäinen tarkoitukseni, vaan tarkoitukseni on paneutua tähän kyseiseen Vauva.fi-

sivuston keskusteluun ja tutkia sitä. Todennäköisesti tulokset muuttuisivatkin, jos käyttäisin esimerkiksi jonkin toisen nettisivuston keskustelua. Aihetta on kuitenkin mielekästä tutkia, ja nettikeskustelut heijastavatkin yhteiskunnallista keskustelua ja ihmisten käsityksiä (Laaksonen & Matikainen 2013).

Koska keskustelu koskee yksityisyyden alueelle miellettyä asiaa, voivat osat kommentit olla sävyltään vähätteleviä tai suorastaan vihamielisiä. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole uusintaa näitä ajatuksia, vaan analysoida niitä teorian sekä laajemmin yhteiskunnallisella tasolla. Tarkoitukseni ei ole myöskään ”retostella” Sannin seksuaalisuudella tai seksuaalisella suuntautumisella, vaan tuoda esiin siihen kytkeytyvää keskustelua. En myöskään aio ottaa millään tavalla kantaa hänen seksuaaliseen suuntautumiseensa, sillä se ei ole tutkimuksen kannalta olennaista. Myös Sannin nimen voisi jättää tutkimuksesta pois, sillä sekään ei ole relevanttia. Päätin kuitenkin pitää sen, sillä en näe syytä salailia sitä. Tutkimukseni ei koske itse Sannia, vaan hänestä käytyä keskustelua ja näitä keskustelun osallistujia. Sannin henkilöllisyyden piilottelu tuntuisikin näiden mainitsemieni asioiden valossa harhaanjohtavalta.

5 Tulokset

Tutkielmani analyysin tuloksena olen löytänyt aineistostani kolme vastinkategorisointia, joiden avulla keskustelussa on kuvattu Sannin seksuaalisuutta. Vastinkategorisoinnit ovat *puheenaihe: kiinnostava – toisarvoinen, suuntautuminen ja sen evidenssi: lesbo – bi* sekä *evidenssin arviointi: julkisuustemppu – aito rakkaus*.

Aineistossa esiintyy paljon sen perustelua, onko Sannin seksuaalisuus kiinnostavaa ja oikeutetta vai ei. Lisäksi siinä esiintyy Sannin seksuaalisuuden asettamista lesbo–bi-kategorioihin ja tämän perustelua. Aineistossa näkyy myös Sannin seksuaalisuuden aitouden arviointia.

5.1 Puheenaihe: kiinnostava – toisarvoinen

Aineistossa Sannin seksuaalisuuden kiinnostavuutta ja julkisuutta perusteltiin melko samoin perustein. Useimmiten jos Sannin seksuaalisuutta pidettiin kiinnostavana asiana, pidettiin sitä myös julkisena asiana. Samaten jos seksuaalisuutta pidettiin yksityisenä asiana, pidettiin sitä myös usein toisarvoisena, ei kiinnostavana asiana.

Sannin seksuaalisuus nähdään melko poikkeuksetta kiinnostavana asiana. Sannin seksuaalisuuden herättämää kiinnostusta ihmisissä kuvaakin niin tässä keskustelussa, kuten myös usein nettikeskusteluissa, käytetty ”upitus”. Upituksella halutaan nostaa keskustelu paremmin esille ja saada useampi ihminen huomaamaan keskustelu ja näin ollen kommentoimaan siihen. Mitä useampi huomaa sen sitä todennäköisemmin joku asiasta tietävä eksyy paikalle. Myös esimerkiksi vanhat keskustelut voidaan nostaa takaisin esille upittamalla. Eri nettialustoilla upittaa voi eri tavoin, mutta Vauva.fi-sivustolla se toimii kommentoimalla. Sannin seksuaalisuutta koskevassa keskustelussa upitusta onkin käytetty useamman kerran koko keskustelun aikana. Tämä viittaa siihen, että laulajan seksuaalisuutta pidetään kiinnostava asiana.

Kiinnostusta perusteltiin ja tuotiin ilmi myös upittamisen lisäksi. Esimerkiksi seuraava kommentoija puolustelee kiinnostustaan Sannin seksuaalisuutta kohtaan.

”Tekopyhää itkeä miten julkkiksen seksuaalinen suuntaus ei voi kiinnostaa.”

Kommentoija tuokin kommentissaan esille sen, kuinka julkinen asema antaa oikeutuksen sille, että julkisuuden henkilön yksityiselämä on kiinnostavaa ja siitä saa olla kiinnostunut. Kiinnostus saa keskustelussa myös uuden muodon ja esiin nousee seksuaalivähemmistöjen usein kohtaama seksuaalisointi (Kangasvuo 2022). Seuraava kommentoija tuokin tätä ilmi kommentillaan.

”Pääsisimpä samaan sänkyyn sannin ja evelinan kanssa, sen jälkeen voisin kuolla onnellisena.”

Kommentoija seksualisoi ja fantasioi Sannin ja Evelinan suhdetta kommentissaan. Seksuaalisointi on osoitus siitä, että Sannin seksuaalisuus ja hänen suhteensa ei nähdä hänen yksityisasianaan. Jos ne nähtäisiin, ei niistä fantasioitaisi keskustelupalstalla. Fantasiointi ja seksuaalisointi ei kommenteissa katso Sannin seksuaalista suuntautumistaan, riittää vain, että on nainen, joka on kiinnostunut naisesta.

Myös sitä, ettei Sannin seksuaalisuus ole kiinnostava asia, tuodaan paljon ilmi keskustelussa. Suurin osa kommentoijista, jotka kuvaavat keskustelussa laulajan seksuaalisuutta epäkiinnostavaksi ja yksityiseksi asiaksi, analysoivat itse sitä kuitenkin pitkästi. Esimerkiksi seuraava kommentoija ilmentää tätä hyvin.

”Ei hemmetti. Ootteko kuullut Panseksuaaleista ikinä? Joo voihan sanni toki bi olla, mutta Pan on todennäköisempi. Ja mitä väliä vaikka olisikin lesbo? En ymmärrä. Siis ihminen sekin on. Ja ei siinä ole mitään outoa eikä sannin seksuaalinen suuntautuminen edes kuulu teille. Niinku miks siitä pitää tehdä näin iso asia? Grow up ja antakaa ihmisten olla sellaisia kuin ovat.”

Kommentoija tuo kommentissa useaan otteeseen selvästi esiin sen, että Sannin seksuaalisuus suuntautuminen ei muille kuulu sekä puhuu siitä, ettei siitä pidä tehdä niin ”isoa asiaa”. Kommentoija myös kommentoi Sannin julkisuuden henkilön asemaa sanomalla hänenkin olevan ihminen. Kommentoimalla näin ottaa otetaan kantaa siihen, että julkisuuden henkilöillä tulisi olla oikeus yksityiseen elämään. Kuitenkin tästä huolimatta hän itse pohtii paljon sitä, onko Sanni bi- vai panseksuaali ja tuo ilmi oman kantansa asiaan. Tätä näkyikin paljon keskustelussa. Myös seuraava kommentoija pohtii Sannin seksuaalisuutta ja sen kiinnostavuutta.

”Voi tosiaan olla myös ihan bi- tai panseksuaali. Ja mitäpä toisen seksuaalinen suuntautuminen kellekään kuuluu?”

Toisinkuin aikaisempi kommentoija tämä kommentoija ei pureudu Sannin seksuaaliseen suuntautumiseen yhtä syvästi. Kommentissa tuodaan myös esille sitä, että Sannin seksuaalinen suuntautuminen ei nähdä muille kuuluvana asiana. Kuitenkin hän lyhyesti pohtii Sannin seksuaalista suuntautumista ja näin jättää noudattamatta omaa neuvoansa. Kommentit tuovatkin esiin sen, kuinka julkisuuden henkilöiden elämä ansaitsee yksityisyyden, mutta ei samanlaista kuin yksityisten henkilöiden. Huolimatta siitä, että julkisuuden ihmisten elämä nähdään yksityisenä, on sitä oikeus ruotia ja pohtia. Julkisuuden henkilöiden yksityisyys on siis alentunut. Karvosen ajatus siitä, kuinka julkisuuden henkilöillä yksityisyydensuoja on heikentynyt (Karvonen 2008, 31), näyttäisikin toteutuvan keskustelussa.

Kaikki eivät kuitenkaan ole tätä mieltä ja seuraava kommentoija tuokin ilmi sen, että Sannin seksuaalisuus on hänen oma asiansa, eikä kuulu muille.

”Annetaan tyttöjen olla rauhassa. Tuttuja, rakastuneita tyttöjä ja pari, so? Kuunnelkaa musiikkia ja antakaa elää niinkuin parhaaksi näkevät.”

Toisin kuin aikaisemmat kommentoijat tämä kommentoija ei paneudu syvemmin siihen, onko Sanni nyt lesbo vai biseksuaali vai kenties panseksuaali. Sen sijaan hän perustelee Sannin suhteen yksityisyyttä, sillä että he ovat tuttuja ja rakastuneita tyttöjä. Tämän kommentoijan kaltaisia kommentteja löytyi keskustelusta useampi. Kommenteissa painotettiin useamman kerran sitä, kuinka Sannin ja Evelinan mahdollinen aito rakkaus tulisi jättää rauhaan. Rakkaus nähtiin keskusteluissa pyhänä asiana, joka olisi Sannin ja Evelinan yksityisasiä. Tämä tosin pätee kommentoijien mielestä ainoastaan aitoon rakkauteen. Suhde julkisuustempuna onkin vapaa arvosteluille ja kiinnostukselle.

5.2 Suuntautuminen ja sen evidenssi: lesbo – bi

Lesbo – bi -vastinkategorisointi pohjautuu Sannin seksuaalisen suuntautumisen määrittelyyn hänen ulkonäkönsä ja tekojensa kautta. Ulkonäön yhteydessä esiin nousi usein keskustelijoiden kuvailema ”homotutka” ja seksuaalisen suuntautumisen määrittäminen sen kautta. Tekojen kautta taas esiin nousi Sannin teot ja sanat.

Ulkonäön ja tekojen kautta Sannia lokeroitiin niin lesboksi kuin biseksuaaliksi. Esimerkiksi seuraava kommentoija perustaa mielipiteensä Sannin lesboudesta hänen ulkonäkönsä.

”On vissii, se nyt näyttääkin umpilesbolta. [---]”

Komentissa Sannin ”umpilesboutta” perustellaan Sannin ulkonäöllä: Sanni on lesbo, sillä hän näyttää lesbolta. Kommentissa ei erikseen mainita ”homotutkaa”, mutta sen ajatukseen viitataan kuitenkin. ”Homotutka” ei muutenkaan nimellisesti nouse useasti esiin, mutta sen ajatusta siitä, että toisen ihmisen seksuaalinen suuntautuminen olisi havaittavissa ulkoisten ominaisuuksien perusteella, ylläpidetään paljon. Joissain kommentissa taas ”homotutka” mainitaan, ja niihin viitataan useasti. Keskustelun osallistujat uskovatkin pystyvänsä tunnistamaan Sannin seksuaalisen suuntautumisen esimerkiksi hänen ulkonäkönsä tai olemuksensa kautta. Olemuksen lisäksi Sannin seksuaalista suuntautumista määritellään hänen tekojensa kautta. Seuraava kommentoija määrittelee Sannin lesboksi.

Sanni ei ole bi. Sanni on täys lesbo. [---] No oletteko koskaan nähnyt kuvia jossa Sanni intiimisti kuhertelee samassa kuvassa jonkun miehen kanssa tai oletteko koskaan kuulleet ”Sannin poikaystävästä” edes ex sellaisesta. Näitä Evelina ja Shirley kuvia kyllä löytyy ja varsinkin vastauksen tarjoilee se että ihminen on erittäin pride aktiivinen julkisuudessa. Laulaja Sanni on 100% lesbo joka ei syty miehille, piste.

Kirjoittaja perustelee kommentissaan Sannin lesboutta aktiivisella osallistumisella Pride-liikkeeseen sekä puuttuvilla intiimeillä kuvilla ja kanssakäymisillä miesten kanssa. Aktiivinen osallistuminen Pride-liikkeeseen nähdään kommentissa isoimpana määrittäjänä ei-biseksuaalisuudelle, vaikka Pride-liikkeeseen kuuluvat myös muut seksuaalivähemmistöt, kuten biseksuaalit. Sannin seksuaalisen suuntautumisen määrittää Sannin ulosanti omasta yksityiselämästään. Ulosanti ei tosin koske verbaalista ulosantia. Kommentti on nimittäin vastaus aikaisempaan kommenttiin, jossa viitattiin siihen, että Sanni on itse määritellyt oman seksuaalisen suuntautumisensa Yökylässä Maria Veitola -ohjelmassa.

”Sanni kertoo Maria Veitola yökylässä - ohjelmassa: minulle sukupuoli on eri väliä. [---]”

Vaikka Sanni oli vieraillessaan Yökylässä Maria Veitola -ohjelmassa kertonut, ettei sukupuoli ole hänellä väliä, ei aikaisempi kommentoija hyväksy tätä. Kommentoijan on

vaikea antaa Sannin itse määrittää omaa seksuaalisuuttaan, vaan haluaisi hän itse määrittää sen omilla kategorioillaan ja tavoillaan perustuen hänen omiin havaintoihinsa Sannista ja hänen suhteistaan. Sannin seksuaalinen suuntautuminen määräytyykin kommentoijan mukaan hänen tekojensa, mutta ei sanojensa mukaan. Kommentoija ei suinkaan ole ainoa, joka määrittelee Sannin seksuaalisuutta hänen tekojensa mukaan, vaan tehdään sitä lisää muissa kommenteissa. Esimerkiksi seuraava kommentoija määrittelee Sannin seksuaalisuutta ja seksuaalista suuntautumista Sannin aikaisemmillä teoilla.

”Sanni seurusteli muutama vuosi sitten Lohjalla Elias Kaskisen eli miehen kanssa. Nyt seukkaa Evelina Tammenlaakson eli naisen kanssa. Kerron teille uutisen: on olemassa ns. BISEKSUAALEJA miehiä ja naisia, joille käy seksi joko miehen tai naisen kanssa, eli rakastuminen ei ole sukupuoleen sidottua. [---].”

Kommentoija nostaa kommentissa esiin sen, että Sanni on aikaisemmin seurustellut miehen kanssa ja nyt naisen kanssa. Tällä hän perustelee Sannin biseksuaalisuutta. Sannin biseksuaalisuutta perustellaankin keskustelussa paljon hänen aikaisemmillä suhteellansa miehen kanssa, jolloin Sannin tekojen annetaan määritellä hänen seksuaalisuutensa.

Biseksuaalisuutta perustellaan myös Sannin ulkonäön ja olemuksen kautta. Seuraavat kommentoijat kuvailevatkin Sannia ja hänen seksuaalista suuntautumistaan seuraavasti vedoten hänen olemukseensa.

”Noo... veikkaan ns. puolilesboksi tai väliaikaiseksi lesboksi. Olen siis mies ja tunnistan kyllä kun näen ihan oikean umpilesbon. Sanni ei sellainen ole.”

”Tämä. Naiset itse huudattavat kuuluisaa ”homotutkaansa” miesten suhteen, mutta sitten hermostuvat kun miehet antavat oman analyysinsä naisista. Sanni ei minunkaan mielestäni ole lesbo vaan ihan varmasti voisi ihastua mieheenkin.”

Kommentoijat tuovat kommenteissaan esiin sen, kuinka Sanni ei ole lesbo, vaan ”puolilesbo” tai ”väliaikainen lesbo”. Tämän perustellaan sillä, että todellisen ”umpilesbon” tunnistaa, jos sellaisen näkee. Tunnistamisen taitoa perustellaan siis homotutkalla. Ulkonäön kautta tunnistettava seksuaalinen suuntautuminen nousee jälleen kerran esille ja määrittäväksi tekijäksi. Tosin tällä kertaa ulkonäkö paljastaa Sannin biseksuaaliksi lesbon sijasta. ”Homotutkalle” ja sen stereotyyppiselle luokittelulle löytyy myös kyseenalaistajia. Esimerkiksi seuraava kommentoija kyseenalaistaa ”homotutkaa” seuraavasti.

”No kerrohan, millainen on ”umpilesbo” [---] Mitkä ovat umpilesbon tunnusmerkit?”

Kyselemällä aikaisemmilta kommentoijilta ”umpilesbon” tunnusmerkkejä kyseenalaistaa kommentoija stereotyyppistä ulkonäköön perustuvaa määrittelyä lesboudelle ja lesboille. Kommentoija myös nostaa esiin aikaisemman kommentoijan käyttämää sanaa ’umpilesbo’. Lesboutta ja biseksuaalisuutta kuvatessa esiin nousevatkin termit umpilesbo, puolilesbo ja väliaikainen lesbo. Termit väliaikainen lesbo ja puolilesbo kuvastavat hyvin kaksiajakoista seksuaalisuutta ja biseksuaalisuuden häivyttämistä, joissa esiin nousee ja huomiota saa vain heterous sekä homous ja lesbous (esim. Kangasvuo 2022; Yoshino 2000). Biseksuaalisuus nähdään matkana kohti lesboutta. Sitä ilmentääkin hyvin käytetyt termit puolilesbo ja väliaikainen lesbo. Myös termi umpilesbo kuvastaa hyvin tätä.

5.3 Evidenssin arviointi: julkisuustemppu – aito rakkaus

Sen lisäksi että Sannin seksuaalisuus nähdään keskustelussa usein julkisena asiana, nähdään se myös julkisuustemppuna, jonka tarkoituksena on saada Sannista ja Evelinasta kuuluisampia henkilöitä. Sannin seksuaalisuus nähdäänkin keskustelussa julkisuuden manipulaationa, joka tekisi Sannista kiinnostavamman henkilön. Kommenteissa esiin nostetaan erityisesti Evelinan saanutta nostetta musiikkiuralleen samoihin aikoihin Sanni uutisten kanssa. Seuraavat kommentoijat pohtivatkin Sannin ja Evelinan suhteen todellista laitaa seuraavasti.

”Sanni seurusteli muutama vuosi sitten Lohjalla Elias Kaskisen eli miehen kanssa. [---] Sanni on joko bisse, tai sitten tämä lesboilu on julkisuustemppu, tarkoituksena hakea lisää huomiota sekä itselleen että Evelinalle (jonka sinkku onkin Spotifyn kärjessä juuri näiden Sanni-uutisten takia).”

”Jos Sanni ja Evelina oikeesti ovat ”tosissaan” suhteensa kanssa eikä tää ole mikään julkisuustemppu nii antaa olla yhdessä jos vaan ovat onnellisia.”

Kommentoijat antavat mahdollisuuden sille, että Sannin suhde, ja täten hänen seksuaalinen suuntautumisensa, on aito eikä julkisuustemppu. Ensimmäinen kommentoija nostaa kuitenkin esiin sen, että Evelinan laulu on musiikin suoratoistopalvelun Spotifyn suosituimpien laulujen listalla hänen ja Sannin suhteen takia. Tämän nostaminen keskustelussa esiin viittaisikin sen suuntaan, että kommentoija epäilee Sannin ja Evelinan suhteen olevan julkisuustemppu.

Toinen kommentoija antaa ensimmäistä kommentoijaa enemmän mahdollisuutta sille, että Sannin ja Evelinan suhde on aito. Kuitenkin ensimmäisen kommentoijan mukaan jättää hänkin mahdollisuuden sille, että suhde ei olisi aito vaan julkisuustemppu. Sen lisäksi että Sannin ja Evelinan suhteen aitoutta arvioidaan, myös Sannin seksuaalisuutta ja seksuaalista suuntautumista arvioitiin keskustelussa. Seuraava kommentoija kuvaileekin omia näkemyksiään ja havaintojaan Sannin seksuaalisesta suuntautumisesta seuraavasti.

”Kyseessä on sairas julkisuustemppu. Sanni ja Evelina istuivat yläosattomissa hotellin terassilla jonne näki suoraan vilkkaasti liikennöidyltä kadulta. Lisäksi lääppivät ja nuoleskelivat toisiaan. Varmistivat että muut ihmiset ja paparazit varmasti näkee.”

Kommentoija nostaa kommentissa esiin sen, että Sannin ja Evelinan suhde on vain julkisuuden tavoittelua. Hän myös viittaa kommentissaan sekä siihen, että Sannin ja Evelinan suhde herättää mielenkiintoa, että he hakevat huomiota paparazzeilta ”lääppimällä” ja ”nuoleskelemalla” toisiaan. Kommentoija ei kuitenkaan ota kantaa siihen ketkä ovat kiinnostuneita Sannista ja Evelinasta, vaan pitää sitä yleisesti kiinnostavana. Seuraava kommentoija ottaa erilaisen lähestymistavan Sannin seksuaalisuuteen.

”Pakkohan sen on olla [lesbo], tai ainakin olla olevinaan, jos nykyään meinaa päästä levystudion ovesta sisään.”

Kommentoija ei väitä suoraan Sannin seksuaalisen suuntautumisen olevan keksittyä huomion takia, vaan toteaa että joko Sanni voi olla lesbo tai sitten hän voi esittää olevansa lesbo. Kommentoija näyttäisikin uskovan, että vain lesbot, ja todennäköisesti muut seksuaalivähemmistöt, voivat menestyä nykypäivänä julkisuudessa. Lesbous kiinnostaa ihmisiä ja tuottaa näin enemmän kuuntelukertoja ja siten voittoa. Keskustelussa usein esiin noussut ajatus seksuaalivähemmistöjen kiinnostavuudesta voi kummuta sen ”erityislaatuudesta”. Seksuaalivähemmistöjen kuuluminen seksuaalisuus kategorian reunalle tekee niistä epätavallisia, mystisiä, mutta siten myös kiinnostavia. Toisaalta myös yhä useamman ulostuleminen kaapista yleisen ilmapiirin parantumisen takia luo illusion siitä, että seksuaalivähemmistöjen määrä olisi lisääntynyt roimasti. Myös seuraava kommentoija viittaa kommentissaan seksuaalivähemmistöjen kiinnostavuuteen.

”Koska tuo lesboiluhan kiinnostaa erityisesti miesfaneja, innostuvat lisää=enemmän myyntiä”

Kommentissaan kommentoija tuo esiin sen, kuinka ”lesboilu” kiinnostaa ja innostaa erityisesti miesfaneja ja täten lisää Sannin ja Evelinan laulujen myyntiä. Keskustelussa nousee jälleen kerran esiin seksuaalivähemmistön ja erityisesti naisten välisten suhteiden kohtaamaa seksuaalisointia. Esiin nousee myös suhteiden ja henkilöiden näkeminen niin seksuaalisina kuin miehiä varten olevina. Naisten välinen suhde nähtiinkin keskustelussa korostetun seksuaalisena. Suhteen seksuaalisointi yhdistyy myös keskustelussa myyntiin. Suhde nähdään seksuaalisena ja seksuaalisuus myyntinä ja voittona.

6 Johtopäätökset

Olen tässä kandidaatintutkielmassani tutkinut sitä, miten Sannin seksuaalisuutta kategorisoidaan nettikeskustelussa. Analyysini pohjalta olen löytänyt kolme vastinkategorisointia, joilla Sannin seksuaalisuutta kategorisoitiin: *puheenaihe: kiinnostava – toisarvoinen, suuntautuminen ja sen evidenssi: lesbo – bi* sekä *evidenssin arviointi: julkisuustemppu – aito rakkaus*.

Sannin seksuaalisuuden kiinnostavuutta ja julkisuutta arvioitiin myös keskustelussa. Ensimmäinen vastinkategorisointi, *puheenaihe: kiinnostava ja julkinen seksuaalisuus – toisarvoinen ja yksityinen seksuaalisuus*, kuvastaakin tätä. Kategoriassa esiin nousee niin se, kuinka Sannin seksuaalisuutta pidetään kiinnostavana ja julkisena kuin se että sitä ei pidetä näinä asioina. Kiinnostavuuden perusteluksi nousi julkinen asema. Sillä myös oikeutettiin kiinnostusta. Seksuaalisuuden kiinnostavuus ja julkisuus kulkevatkin käsi kädessä. Kun seksuaalisuus nähtiin kiinnostavana, nähtiin se myös julkisena. Sen sijaan yksityisyyttä ja epäkiinnostavuutta ei nähty samalla tavalla yhdessä. Yksityisyys perusteltiin jokaisen oikeudella seksuaaliseen yksityisyyteen, epäkiinnostavuus vain kiinnostuksen puutteella. Epäkiinnostus seksuaalisuuta kohtaan ei keskustelussa nousutkaan erityisesti esiin. Johtuen todennäköisesti siitä, että ihmiset, jotka eivät tästä olleet kiinnostuneita, jättivät suoran kommentoimatta.

Vastinkategorisointi, *suuntautuminen ja sen evidenssi: lesbo – bi* -kategoria, keskittyy Sannin seksuaalisen suuntautumisen kategorisoimiseen hänen ulkonäkönsä ja toimiensa perusteella. Esiin näyttäisi nousevan ”homotutka” ja uskomus siitä, että Sannin seksuaalinen suuntautuminen voidaan päätellä hänen ulkonäkönsä ja yleisen olemuksensa perusteella. Toisaalta kategoriassa esiin nousi myös se, miten Sannin toimet ja puheet määrittävät hänen seksuaalisen suuntautumisensa. Tällöin Sannille itselle annetaan mahdollisuus määrittää oma seksuaalisuus. Huolimatta yhteisestä metodista Sannin seksuaalisen suuntautumisen määrittelemiseen saivat keskustelijat erinäisiä tuloksia. Ulkonäköä ja toimia käytettiinkin sekä Sannin lesboutta että biseksuaalisuutta perusteltaessa.

Kolmas vastinkategorisointi, *evidenssin arviointi: julkisuustemppu – aito rakkaus*, pureutuu enemmän Sannin suhteeseen kuin itse seksuaalisuuteen. Kategoriassa esiin nouseekin pohdinnat siitä, onko suhde ja seksuaalisuus aitoa vai ei. Epäaito suhde ja rakkaus nousee

vahvasti esiin kategoriassa, ja sitä perustellaan muun muassa suhteen aiheuttamalla nosteella laulajien urissa. Nostetta saatiinkin erityisesti miehiltä, ainakin keskustelun mukaan. Miehet laulajien uran nosteen takana ilmentää naisten seksuaalisointia. Suhde ja naiset nähdään yliseksuaalisina ja näin rahan lähteinä ja julkisuustempuna.

Rakkaus kantaa teemana läpi tutkielmani. Se nousee keskusteluun yhä uudelleen ja ilmeneekin kaikissa kategorioissa. Sannin seksuaalista suuntautumista perustellaan aiemmalla tai nykyisellä suhteella ja rakkaudella. Julkisuustempua perustellaan taas epäaidolla rakkaudella. Sen sijaan suhteen ja seksuaalisuuden yksityisyyttä perustellaan niin aidolla rakkaudella kuin sen puutteella. Aidon rakkauden merkitys nähdäänkin voimakkaana, melkein pyhänä. Suhde ja seksuaalisuus on esillä ruodittavan, ellei kyseessä ole aito, oikea rakkaus. Tällöin ansaitsee se yksityisyyden.

Toinen koko keskustelun läpikantava teema on julkisuus yksityisyys ja näiden rajanvedot. Yksityisyyden ja julkisuuden sekoittuminen näyttäisivätkin aiheuttavan monille ristiriidan, sillä samoissa kommentteissa saatettiin todeta seksuaalisuuden olevan yksityistä, mutta samalla itse pohtia kyseisen henkilön seksuaalisuutta. Julkisuuden henkilöiden yksityisyyden suoja onkin kaventunut (Karvonen 2008, 31). Ehkä juuri julkisessa asemassa olevan henkilön yksityisyys on hämmentävää. Myös se, että julkisuuden henkilöt tuovat itsestään tarkoituksella yksityisiä asioita julki, hämärtää rajanvetoa yksityisen ja julkisen asian välillä. Mikä tällöin on julkista ja mikä yksityistä?

Kolmas kantava teema keskustelussa on nimeäminen, kategorisoiminen. Keskustelussa nimetään ja kategorisoidaan niin laajemmin seksuaalisuutta kuin seksuaalista suuntautumista. Nimeämisen tarve näyttää keskustelussa voimakkaalta. Sitä ilmentääkin hyvin aikaisemmin ilmi tuotu yksityiseksi julistaman asian puiminen. Se kohdistuu lähes poikkeuksetta seksuaalisen suuntautumisen läpi käymiseen ja analysoimiseen. Nimeämisen tarve näyttää niin voimakkaalta, että se on pakko tehdä. Nimeämisestä saatu helpotus näyttäytyy Douglasin valossa järkevältä. Nimettyään Sannin ei hän ole enää kategorioiden rajalla uhkana.

Tutkielmani on tuonut esiin julkisuuden henkilön seksuaalisuutta käsittelevää kategorisointia ja keskustelua. Esiin nousi monia eri tapoja kategorisoida seksuaalisuutta. Aloitin työni käsittelemällä representaation tärkeyttä. Myös käytyä keskustelua julkisuuden henkilöistä voidaan pitää representaationa. Keskustelu heijastaa laajempaa yhteiskunnallista keskustelua

ja voi näin antaa mallia ja toimia rohkaisijana tai pelottajana seksuaalivähemmistöille. Meillä kaikilla on vielä opittavaa yksityisten ja arkojen aiheiden käsittelemisestä. Oppiminen on tärkeää, jotta saisimme kaikille turvallisen ympäristön elää ja olla.

Lähteet

Anderson, Clinton & D’Augelli, Anthony & Garnets, Linda & Herek, Greger & Kimmel, Douglas & Peplau, Letitia Anne & Rothblum, Esther (1991) Avoiding Heterosexual Bias in Language. *American Psychological Association* 46:9, 973–974.

Becker, Edith & Citron, Michelle & Lesage, Julia & Rich, Ruby B. (1995) *Lesbians and Film*. Teoksessa Corey K. Creekmur & Alexander Doty (toim.) *Out in Culture: Gay, Lesbian, and Queer Essays on Popular Culture*. London: Duke University Press, 25–44.

Ellis Cashmore (2011) *Celebrity in the Twenty-First Century Imagination*. *Cultural and Social History*, 8:3, 405–413.

Clarke, Kyra & Cover, Rob & Aggleton, Peter (2018) Sex and ambivalence: LGBTQ youth negotiating sexual feelings, desires and attractions. *Journal of LGBT Youth* 15:3, 227–242.

Douglas, Mary (2000) Puhtaus ja Vaara: ritualistisen rajanvedon analyysi. Suomentanut Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino. Englanninkielinen alkuperäisteos 1966.

Doan, Laura (2013) *Disturbing Practices History, Sexuality and Women’s Experience of Modern War*. Chicago: University of Chicago Press.

Firth, Alan (2009) *Ethnomethodology*. Teoksessa Sigurd D’hondt, Jan-Ola Östman & Jef Verschueren (toim.) *The Pragmatics of Interaction: Handbook of Pragmatics Highlights*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 66–78.

Garfinkel, Harold (1967) *Studies in Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press 1984.

Goffman, Erwing (1959) *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Garden City.

Goffman, Erwing (2012) *Vuorovaikutuksen sosiologia*. Tampere: Vastapaino.

Hietala, Veijo (2008) Tähdet, julkkikset ja mediapersoona – Johdatusta tähtitieteeseen. *Widerscreen* 2008:3.

HS (2017) Poppari Antti Tuisku on vaiennut vuosia seksuaalisuudestaan ja kertoo nyt, miksi – ”Sie oot hirveen haavoittuva, jos avaat koko sielusi kaikille”. *Helsingin Sanomat*. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005363297.html>. Viitattu 10.4.2023.

Julkisen sanan neuvosto 2000. Vapauttava 2929/SL/00. Saatavilla: <https://www.jsn.fi/sisalto/?id=5739&year=2018&search=yksityisel%C3%A4m%C3%A4n+suoja>. Viitattu 23.3.2023.

Juvonen, Tuula (2019) Nimeämisen mahti. Sukupuolta ja seksuaalisuutta kuvaavien termien suhteisuudesta. SQS – Suomen Queer-tutkimuksen Seuran lehti 13.1–2, 1–22.

Juvonen, Tuula (2022) Lesbofeminismi. Luento Tampereen yliopistossa.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2012) Kategoriat, kulttuuri & moraalit: johdatus kategoria-analyysiin. Tampere: Vastapaino.

Kangasvuo, Jenny (2022) Bi- ja panseksuaalisuus. Helsinki: SKS.

Karvonen, Erkki (2008) Poliitikot julkkiksina. Huomioita viihteellistyvästä poliitikkajulkisuudesta. Tiedotustutkimus 31:5, 30–55.

King, Barry (2008) Stardom, Celebrity and the Para-confession. Social Semiotics 18:2, 115–132.

Kivioja, Pasi (2004) Alaston lööppi. Millaiset uutiset myyvät tabloid-lehtiä - ja miksi? Lähitarkastelussa Ilta-Sanomien lööppit, etusivut ja myyntiluvut vuonna 2002.

Laaksonen, Salla-Maaria & Matikainen, Janne (2013) Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen & Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino, 177–199.

MTV (2008) Kysely: Homous tai lesbous ei kuulu työnantajalle. Saatavilla: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kysely-homous-tai-lesbous-ei-kuulu-tyonantajalle/1960880#gs.uyo4wq>. Viitattu 10.4.2023.

OKM (2023) Ihmisoikeuskasvatus: representaatioilla on merkitystä. Koulukinoyhdistys, Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla: <https://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/kelet/ihmisoikeuskasvatusrepresentaatioilla-on-merkitysta/> Viitattu 16.2.2023.

Richards, Barry (2004) The Emotional Deficit in Political Communication. Communication 21, 339–352.

Rothstein, Mark A. (2009) Genetic Stalking and Voyeurism: A New Challenge to Privacy. University of Kansas law review. University of Kansas. School of Law, 2009, 539.

Rojek, Chris (2001) Celebrity. London: Reaktio Books Ltd.

Sacks, Harveys (1990) Sociological Description. Teoksessa Jeff Coulter (toim.) Ethnomethodological Sociology. Aldershot: Edward Elgar Publishing Company, 85–95.

Seta (2023) Seksuaalinen suuntautuminen. Saatavilla: <https://seta.fi/sateenkaaritieto/seksuaalinen-suuntautuminen/>. Viitattu 22.3.2023.

Soininen, Pirre (2015) Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistettu vihapuhe internetissä. Pro gradu –tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavilla: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/97752/GRADU-1436774527.pdf?sequence=1>.

Suoninen, Eero (2001) Harold Garfinkel: Etnometodologia ja sosiaaliset järkeilytavat. Teoksessa Vilma Hänninen, Jukka Partane & Oili-Helena Ylijoki (toim.) Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjät. Tampere: Vastapaino, 365–382.

Tiilikka, Päivi (2008) Journalistin sananvapaus. Helsinki: WSOY.

Turner, Graeme (2004) Understanding Celebrity. London: Sage.

Turner, Graeme & Bonner, Frances & Marshall, David P. (2000) Fame Games. The Production of Celebrity in Australia. Cambridge: Cambridge University Press.

Vaahensalo, Elina (2018) Keskustelufoorumit mediainhokkeina – Suositut suomenkieliset keskustelufoorumit mediassa. WiderScreen 3/2018.

Yoshino, Kenji (2000) The epistemic contract of bisexual erasure. Stanford Law Review 52:2.